

КОМПЛАЄНС-МЕНЕДЖЕР ЯК АТРАКТАНТ У ВЗАЄМОДІЇ З ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ

Синчак В.П., доктор економічних наук, професор,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8957-3654>

Із внесенням Законом №3813-IX [1] змін до пункту 19¹.1 статті 19¹ ПК України щодо її доповнення підпунктом 19¹.1.4¹ для посадових осіб Державної податкової служби України введено додаткову функцію. Мовиться про здійснення ними податкового комплаєнсу у «межах повноважень» [2], установлених ПК України [2]. До того ж, із призначенням з їх числа комплаєнс-менеджерів. По суті саме вони стають відповідальними за взаємодію з платниками податків (підпункт «г» пункту 69.41.3. Розділу XX «Перехідні положення» ПК України [2]). Проте сам процес взаємодії у податковій справі ще недостатньо досліджений та чітко невизначений у нормативно-правових актах.

Означене посилюється необхідністю створення умов для реалізації взаємодії з дотриманням високого рівня податкової культури учасниками цього процесу. Відтак актуалізуються питання розкриття змісту взаємодії комплаєнс-менеджера з платниками податків при виконанні ними податкових обов'язків в умовах воєнного стану.

Із погляду психологічної енциклопедії, зауважимо, що під взаємодією розуміється, по-перше, «процес обміну інформацією, впливу та спільної комунікації між двома або більше особами чи об'єктами» [3]. І, по-друге, акцентується увагу на тім, що досліджуване явище стосується «...різних сфер...» [3], зокрема, і «...професійної...» [3], до якої відносимо і податкову сферу.

Тому при реалізації процесу взаємодії, з боку комплаєнс-менеджерів повинна проявлятися ініціатива. Тим більше, що Законом №3813-IX [1], чітко визначено вимоги до формування платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства (далі – ВРДПЗ). Власне, на вказаних платників податків якраз і спрямовується податковий комплаєнс.

Саме з такими платниками податків має здійснюватися взаємодія з боку комплаєнс-менеджера. Такий висновок ґрунтується з огляду на назву та призначення Закону № 3813-IX [1], яким для платників податків із ВРДПЗ встановлюються особливості в податковому

адмініструванні. І навіть якщо таку винятковість буде поширено на післявоєнний період із призначенням компласнс-менеджерів, то це лише сприятиме відповідальності та взаємодії при виконанні платниками податків податкових обов'язків.

Отож, введення компласнсу в роботу податкової служби є характерною особливістю, спрямованою на взаємодію із платниками податків із ВРДПЗ. Однак процес вказаної взаємодії окреслений лише у загальному в ПК України. Її зміст полягає у консультуванні компласнс-менеджером означеної групи платників податків з питань, що стосуються виконання ними податкових обов'язків (пункт 69.41.4. Розділу XX «Перехідні положення» ПК України [2]). Отже, компласнс-менеджер – це посадова особа податкової служби відповідальна під час воєнного стану за взаємодію з платниками податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства.

Причому, з огляду на назву цієї групи платників податків, констатуємо, що вони, по-перше, мають досягати високого рівня податкової культури, по-друге, якраз їхня податкова освіченість дозволяє добровільно дотримуватися податкового законодавства. Віднесення їх податковою службою до такої групи не випадкове та дозволяє мати перевагу, порівняно з іншими платниками податків.

До зазначеного доцільно лише додати, що назва означеної групи осіб є не менш важливою у взаємодії. Причому, нехай не стільки з компласнс-менеджером, хоча це не заперечується, але навіть у середовищі самих платників податків. Тут мається на увазі ставлення таких суб'єктів господарювання до самої ідеї оприлюднення їхніх показників. Як, власне, і до по-суб'єктного переліку у списку платників податків із ВРДПЗ за відповідними галузями.

Із одного боку, на цей процес має вплив суто бізнесове небажання оприлюднювати наявні дані перед конкурентами. Натомість, із іншого боку, важливо, щоб було досягнуте розуміння призначення сформованого кола осіб із ВРДПЗ. Ідеться, насамперед, про підвищення ролі платників податків загалом. Як власне, і важливості виконання ними обов'язків, наведених загалом у статті 16 ПК України [2] у кількості п'ятнадцяти пунктів.

Тут доцільно зауважити, що перелік податкових обов'язків, які стосуються компласнсу, є дещо меншим. Спеціальне визначення, що дається компласнс-ризик, звужує зазначену кількість до семи видів. Їхня назва, як і види, наведені у пункті 14.1.221. статті 14 ПК України [2]. Щоб технічна кількість не домінувала у нашому дослідженні над сутнісним контентом, наголосимо лише на важливості їх дотримання.

Причому, в нинішніх умовах воєнного стану, коли податки у першу чергу пов'язуються з фінансуванням оборони, обов'язок платника податків із їх сплати став більше, ніж визначальним. Тому після прийняття в умовах війни Закону №3813-ІХ [1], акцент зміщується якраз на вагомості взаємодії між комплаєнс-менеджерами та платниками податків із ВРДПЗ. Лише перші з них мають повноцінно реалізовувати свої функції, як представники територіальних органів податкової служби, а другі – сумлінно виконувати установлені для них податкові обов'язки, зокрема, за консультування перших.

Саме тому, на нашу думку, для дотримання означеного алгоритму передбачено гнучкий підхід, зокрема і в процедурних відносинах з платниками податків із ВРДПЗ. Так, відповідно до Порядку № 495 [4], особа, яка віднесена податковою службою до вказаного переліку, має право на відмову в оприлюдненні її даних в означеній групі осіб. Для реалізації свого права такий платник податку повинен через електронний кабінет має подати відповідне повідомлення у термін, встановлений Порядком № 495 [4].

Із наведеного вище, очевидно, що в основу взаємодії комплаєнс-менеджера з платниками податків із ВРДПЗ покладені партнерські відносини. Така ситуація особливо характерна для комунікації під час здійснення консультування. Насамперед, із забезпеченням взаємної атракції. Без її наявності у комунікативній взаємодії та без дотримання обома сторонами відповідальності за результати консультування, такий процес не матиме досяжних перспектив.

Отже, під взаємодією комплаєнс-менеджера з платниками податків із високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства слід розуміти процес консультування платника податків з питань, пов'язаних з виконанням його податкових обов'язків. Безумовно, з огляду на функціональний розподіл між працівниками податкової служби, зокрема в її структурних підрозділах, за окремими питаннями комплаєнс-менеджер звертатиметься за допомогою до колег-фахівців. Однак це лише посилюватиме якість консультаційних послуг.

Окремо слід наголосити на відповідальності комплаєнс-менеджерів за взаємодію з означеним колом осіб. Особливо, якщо врахувати те, що право на обрання форми взаємодії з комплаєнс-менеджером належить платнику податків із ВРДПЗ. До таких видів комунікації за ПК України (пункт 69.41.4. Розділу XX) віднесено «усну форму» [2] спілкування, «засоби дистанційного зв'язку» [2], «у тому числі

відеоконференцію» [2]. До того ж, оскільки відповідальність за взаємодію з платниками податків із ВРДПЗ покладено на компласнс-менеджерів, то у цьому процесі саме вони повинні стати атрактантами (атрактанти від. лат. *attrahere* – вабити до себе [5, с. 72]). Серед ознак, що найбільше приваблюватимуть платника податків із ВРДПЗ, на нашу думку, буде фахова компетентність компласнс-менеджера. Причому якраз у питаннях, пов'язаних із виконанням першими податкових обов'язків відповідно до принципів податкового законодавства та добросовісності.

Отже взаємодія компласнс-менеджера з платниками податків із ВРДПЗ під час воєнного стану спрямована як на виконання ними податкових обов'язків, так і виявлення ймовірності настання податкових ризиків із можливістю їх усунення. Відтак створюються передумови для поглиблення змісту взаємодії та її використання у післявоєнному періоді, що окреслює наступний напрям досліджень.

Література:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства: Закон України від 18 червня 2024 року № 3813-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3813-20#Text> (дата звернення: 31.01.2025).

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%94%D0%BD%D1%81#w1_1 (дата звернення: 31.01.2025).

3. Психологічна енциклопедія. Взаємодія це... URL: <https://www.psykholoh.com/post/%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F-%D1%86%D0%B5> (дата звернення: 02.02.2025).

4. Порядок формування та оприлюднення Переліку платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства: затверджено наказом Міністерства фінансів України 07 жовтня 2024 року № 495 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1539-24#Text> (дата звернення: 01.02.2025).

5. Новий словник іншомовних слів: близько 40000 сл. і словосполучень / Л.І. Шевченко, О.І. Ніка, О.І. Хом'як, А.А. Дем'янюк; за ред. Л.І. Шевченко. К. : АРІЙ, 2008. 672 с.